

Έκταση: 4.242 τ. χλμ. **Κάτοικοι:** 140.670 (2011: 369.430) **Πρωτεύουσα:** Κομοτηνή

Η Θράκη είναι η γη του Διονύσου και του μυθικού Ορφέα. Αποτελείται από τρεις νομούς: Έβρου, Ξάνθης και Ροδόπης. Ανατολικά συνορεύει με την Τουρκία, δυτικά με τους νομούς Καβάλας και Δράμας, βόρεια με τη Βουλγαρία και νότια βρέχεται από το Αιγαίο πέλαγος.

Στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα υψώνονται οι ορεινοί όγκοι του όρους Ροδόπη. Στα ανατολικά όριά της τρέχουν τα ορμητικά νερά του Έβρου και στα δυτικά κυλά ο Νέστος. Το Θρακικό Πέλαγος απλώνεται στα νότια. Η ειδυλλιακή Σαμοθράκη ανήκει διοικητικά στον Έβρο.

Στην ελληνοβουλγαρική μεθόριο βρίσκεται το βορειότερο σημείο της Ελλάδας. Είναι 5 χιλιόμετρα βορειοδυτικά από το χωριό Ορμένιο. Απ' εκεί, 2 χιλιόμετρα πιο βόρεια, ο ποταμός Έβρος γίνεται το χωριστικό όριο Ελλάδας - Βουλγαρίας και Ελλάδας - Τουρκίας. Πρόκειται για το Τριεθνές. Από αυτό το σημείο μέχρι τις εκβολές του Έβρου, ολόκληρη η δυτικά του ποταμού περιοχή ανήκει στην Ελλάδα, εκτός από το τρίγωνο του Καραγάτς.

Το Θρακικό Πέλαγος είναι το ανατολικό τμήμα του Βορείου Αιγαίου. Στις ακτές σχηματίζεται ο κόλπος Πόρτο Λάγος, κοντά στα αρχαία Άβδηρα. Στο μυχό του βρίσκονται λιμνοθάλασσες και η μεγάλη λίμνη, Βιστωνίδα. Στις ακτές της Ροδόπης σχηματίζεται ο όρμος της Μαρωνείας. Στο νομό Έβρου δεν υπάρχει κόλπος και το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης είναι αγκυροβόλιο, που επηρεάζεται από τους νότιους και τους δυτικούς ανέμους.

Ο ποταμός Έβρος ποτίζει τις πεδινές εκτάσεις του νομού και καταλήγει σε Δέλτα, που αποτελεί σημαντικό βιότοπο. Στο ελληνικό έδαφος, δύο είναι οι μεγαλύτεροι παραπόταμοί του, ο Άδρας και ο Ερυθρωπός.

Ο Άδρας πηγάζει από τη Βουλγαρία, όπου κυλά παράλληλα με το Έβρο. Περνώντας τα σύνορα τα δύο ποτάμια συγκλίνουν και συναντιούνται κοντά στην Αδριανούπολη, στο τουρκικό έδαφος.

Ο Ερυθρώπος ή Κοκκινοπόταμος πηγάζει κι αυτός από τη Βουλγαρία. Συναντά τον Έβρο κοντά στο Διδυμότειχο.

Μεταξύ Ελλάδας, Τουρκίας και Βουλγαρίας έχουν συναφθεί διακρατικές συμφωνίες για την αντιπλημμυρική προστασία και την άρδευση της κοιλάδας του Έβρου και της πεδιάδας της Ορεστιάδας. Στη Βιστωνίδα και στο Πόρτο Λάγος υπάρχουν πλούσια ιχθυοτροφεία.

Οι κάτοικοι της Θράκης ασχολούνται με την αλιεία, τη γεωργία, την κτηνοτροφία, τη βιομηχανική παραγωγή, το εμπόριο, τον τουρισμό.

Η ιστορία της Θράκης

Η χώρα του παγωμένου βοριά:

Μόλις 45 χλμ. μήκος έχει ο ποταμός Αστράιος. Ξεκινά από τα βουνά μέσα στη Βουλγαρία, ρέει με ανατολική κατεύθυνση και διαγράφει για λίγο τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, πριν να ενωθεί με τον ποταμό Στρυμόνα. Ήταν γιος του Τιτάνα Κρείου και της Ευρυβίας (κόρης του Πόντου και της Γης), παντρεύτηκε την Ηώ (θεά της αυγής, κόρη των Τιτάνων Υπερίωνα και Θείας) κι απέκτησαν τρία παιδιά: Τον Βοριά, τον Νοτιά και τον δυτικό άνεμο, Ζέφυρο. Ο Βοριάς διέτρεχε όλη τη χώρα φυσώντας παγωμένους. Στην Αττική, στις όχθες του Ιλισού, μια παρέα κοριτσιών έπαιζε μαζεύοντας λουλούδια. Η πιο όμορφη κι αρχοντική τράβηξε την προσοχή του. Έμαθε πως ήταν η Ωρείθυια: Νεράιδα των βουνών που πια λογιζόταν ως κόρη του Ερεχθέα (άρχοντα της Αθήνας και ιδρυτή των Παναθηναίων) και της Διογένειας, που είχε πατέρα τον Κηφισό ποταμό.

Ο Βοριάς έβαλε τα καλά του κι εμφανίστηκε στον Ερεχθέα, ζητώντας επίσημα το χέρι της κόρης του. Για κάποιους λόγους, ο άρχοντας εχθρευόταν καθένα που κατέβαινε από τον παγωμένο Βορρά. Αρνήθηκε. Ο Βοριάς την έκλεψε.

Βοριάς και Ωρείθυια γύρισαν μαζί στη Θράκη κι απέκτησαν τρεις γιους: Τους Βορεάδες Ζήτη και Κάλαϊ, που μετείχαν στην Αργοναυτική εκστρατεία, και τον Αίμο. Σύμφωνα όμως με άλλη εκδοχή, απέκτησαν γιους τους Βορεάδες Ζήτη και Κάλαϊ που είχαν φτερά στα ποδάρια και κόρες την Χιόνη, αργότερα ερωμένη του Ποσειδώνα, και την Κλεοπάτρα.

Ο Φινέας στη Θράκη:

Γιοι του Ποσειδώνα από τη Λιβύη ήταν ο Βήλος και ο Αγήνορας. Ο Βήλος ταυτίζεται με τον θεό Βάαλ των Βαβυλωνίων αλλά θεωρείται και πατέρας του Αιγύπτου, του Δαναού, του Κηφέα και του Φινέα. Οι δυο τελευταίοι όμως ήταν ήρωες της Αρκαδίας: Ο Κηφέας ως βασιλιάς της Τεγέας, ένας από τους κυνηγούς του Καλυδώνιου κάπρου και κατοπινός Αργοναύτης. Ο Φινέας ως βασιλιάς της Αρκαδίας γενικώς. Αργότερα, χώρισαν:

Ο Κηφέας βρέθηκε βασιλιάς της Αιθιοπίας και πατέρας της Ανδρομέδας, την οποία ο Περσέας έσωσε από τη Μέδουσα, ενώ ο Φινέας πολιτογραφήθηκε ως ένας από τους πέντε γιους του, βασιλιά της Συρίας, Αγήνορα, αδελφός της Ευρώπης.

Όταν ο Δίας μεταμορφώθηκε σε ταύρο και άρπαξε την Ευρώπη, ο Αγήνορας μάζεψε τους γιους του και τους έδωσε ευχή και κατάρα: Να ψάξουν σ' όλη τη γη και να βρουν την αδερφή τους, αλλιώς να μην ξαναγυρίσουν πίσω. Δεν τους ξαναείδε. Μετά από μάταιες αναζητήσεις χρόνων, καθένας τους εγκαταστάθηκε σε κάποιον τόπο κι έδωσε σ' αυτόν το όνομά του...

Ο Φινέας εγκαταστάθηκε στη Θράκη όπου ίδρυσε την Φινόπολη. Έγινε έτσι ο συνδετικός κρίκος που ενώνει την Αργοναυτική εκστρατεία με την Ανατολή αλλά και με την Σαντορίνη. Κι έβαλε σε σκέψεις τους επιστήμονες, κατά πόσο ο μύθος των Αργοναυτών απηχεί πραγματικά γεγονότα, όπως αποδείχθηκε ότι συμβαίνει και με τον Τρωικό πόλεμο, την

Ιλιάδα και την Οδύσσεια.

Όταν ο Φινέας έφτασε στη Θράκη, ζήτησε την Κλεοπάτρα γυναίκα του. Ο Βοριάς δέχτηκε.

Ο Φινέας και οι Αργοναύτες:

Το ζευγάρι απέκτησε γιους αλλά γρήγορα ο Φινέας βαρέθηκε την γυναίκα του και πήρε άλλη, την Ιδαία. Η καινούρια «κυρία του σπιτιού» θέλησε ν' απαλλαγεί κι από τους γιους της Κλεοπάτρας και τους συκοφάντησε στον Φινέα ότι τάχα αποπειράθηκαν να την βιάσουν. Ο Φινέας τους φυλάκισε σε ένα υπόγειο, όπου μαστιγώνονταν καθημερινά. Όταν οι Αργοναύτες έφτασαν στην περιοχή, του ζήτησαν τον λόγο για την άγρια συμπεριφορά του. Ο Φινέας τους είπε να μην ανακατεύονται στα οικογενειακά του. Ανάμεσα στους Αργοναύτες όμως ήταν και τα αδέρφια της Κλεοπάτρας και θείοι των παιδιών, οι Βορεάδες Ζήτης και Κάλαϊς. Χωρίς χρονοτριβή, όρμησαν στη φυλακή, σκότωσαν τους φρουρούς και ελευθέρωσαν τα παιδιά. Ο Φινέας μάζεψε τον στρατό του και τους επιτέθηκε. Ο Ηρακλής που πρωταγωνιστεί σ' αυτή την εκδοχή, σκότωσε τον Φινέα, ελευθέρωσε την Κλεοπάτρα και παρέδωσε τον θρόνο στους πρώην φυλακισμένους γιους. Αυτοί συνέλαβαν την Ιδαία κι ετοιμάστηκαν να τη σκοτώσουν αλλά μπήκε στη μέση πάλι ο Ηρακλής και τους συμβούλεψε να τη στείλουν στον πατέρα της, Δάρδανο, να αποφασίσει αυτός, τι θα την κάνει. Τα βασιλόπουλα πειθάρχησαν. Μόλις την παρέλαβε ο πατέρας της, τη σκότωσε με τα ίδια του τα χέρια.

Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, ο Φινέας δεν φυλάκισε τα παιδιά του αλλά τα τύφλωσε. Ο Βοριάς έμαθε τα καθέκαστα και κατέφθασε οργισμένος, άρπαξε τον Φινέα και για να τον εκδικηθεί, τον τύφλωσε.

Επειδή η εκδοχή αυτή, για το πώς ο Φινέας βρέθηκε τυφλός, δεν κολλάει στον μύθο της Αργοναυτικής εκστρατείας, δημιουργήθηκαν πολλές άλλες. Συνισταμένη τους είναι το ότι ο Φινέας, από νεαρός, είχε το χάρισμα να γνωρίζει τα μυστικά της μαντικής τέχνης. Το παράκανε όμως κι αποκάλυψε και μυστικά που δεν έπρεπε, οπότε θύμωσε ο Δίας και τον τιμώρησε να χάσει το φως του, να γίνει πρόωρα γέρος και να μην απολαύσει ποτέ την τροφή. Αυτό το τελευταίο έγινε σωστό μαρτύριο: Κάθε φορά, του έστρωναν πλούσιο γεύμα

αλλά πριν να προλάβει να το γευτεί, παρουσιάζονταν οι τερατόμορφες φτερωτές Άρπυιες, η Αελλώ και η Ωκυπέτη, και του έτρωγαν όλο το φαγητό. Του άφηναν ψίχουλα, ίσα που να τον συντηρούν στη ζωή, κι αυτά μαγαρισμένα.

Η απαλλαγή από το μαρτύριο:

Μια εξίσου διαδεδομένη εκδοχή θέλει τους θεούς, για κάποιο λόγο, να έβαλαν στον Φινέα ένα τρομερό δίλημμα: Να διαλέξει αν ήθελε να ζήσει πολλά χρόνια και να έχει το χάρισμα της μαντικής αλλά να μείνει τυφλός ή να πεθάνει νέος έχοντας ζήσει με πλήρη υγεία. Ο Φινέας διάλεξε την πρώτη περίπτωση οπότε θύμωσε ο θεός του φωτός Απόλλωνας ή ο Ήλιος και πρόσθεσαν της Άρπυιες στα δεινά του. Ότι κι αν έγινε, ο Φινέας δέχτηκε τη μοίρα του υπομονετικά, καθώς προείδε ότι κάποια στιγμή θα κατέφθαναν στη χώρα του οι Αργοναύτες και θα τον απάλασαν από το μαρτύριο.

Ήρθαν. Ο Φινέας τους καλοδέχτηκε. Ο Ζήτης και ο Κάλαϊς είδαν ξανά την αδελφή τους, Κλεοπάτρα, μετά από πολύ καιρό. Κάτι το ότι ο Φινέας ήταν γαμπρός τους, κάτι που τους υποσχέθηκε ότι θα τους δείξει πώς θα φθάσουν στην Κολχίδα με ασφάλεια, οι Βορεάδες, ο Ζήτης και ο Κάλαϊς, ανέλαβαν να τον απαλλάξουν από το μαρτύριο με τις Άρπυιες. Ετοιμάστηκε πλούσιο γεύμα, ενώ τα δυο αδέλφια καιροφυλακτούσαν με γυμνά σπαθιά. Όταν τα ιπτάμενα τέρατα εμφανίστηκαν, οι Βορεάδες τα έστρωσαν στο κυνήγι. Πέρασαν κάμπους και βουνά, στεριές και θάλασσες, έφτασαν στην Κεφαλονιά και στάθηκαν αποκαμωμένοι στην κορφή του Αίνου. Θυσίασαν στον Δία να τους βοηθήσει κι αυτός ανανέωσε το θάρρος και την αντοχή τους. Με νέο κουράγιο, οι Βορεάδες πρόλαβαν τις δυο Άρπυιες στα νησιά Πλωτές. Πάνω που ήταν έτοιμοι να τις σφάξουν, εμφανίστηκε η Ίριδα και ζήτησε να τις αφήσουν. Με τη σειρά τους, οι Άρπυιες υποσχέθηκαν ότι δεν θα ενοχλούσαν τον Φινέα άλλη φορά. Οι Βορεάδες τις άφησαν. Τα ιπτάμενα τέρατα πέταξαν στην Κρήτη, ενώ τα δυο αδέλφια «στρέψανε» προς τα πίσω, να προλάβουν τους άλλους Αργοναύτες. Από «τότε», παραδίδει ο Βιργίλιος, οι Πλωτές ονομάστηκαν Στροφάδες: Είναι τα δυο νησάκια που βρίσκονται 42 μίλια νότια της Ζακύνθου.

Στην χώρα του Φινέα, οι Αργοναύτες το είχαν στρώσει στο φαγοπότι με τον οικοδεσπότη να απολαμβάνει το γεύμα, για πρώτη φορά έπειτα από πάρα πολύ καιρό. Ήρθαν και οι Βορεάδες κι έκατσαν μαζί τους και τους διηγήθηκαν ολόκληρη την περιπέτειά τους. Ο Φινέας ενθουσιάστηκε κι αποκάλυψε στους Αργοναύτες κάποια σπουδαία μυστικά για τη

συνέχεια του ταξιδιού τους. Το κυριότερο από αυτά, αφορούσε το πώς θα περνούσαν από τις Συμπληγάδες Πέτρες. Εκείνο που δεν μπόρεσε να μαντέψει ο Φινέας είναι ότι ο Φαέθων, ο γιος του Ήλιου, δεν επρόκειτο να συμβιβαστεί με την απαλλαγή του μάντη από το μαρτύριο: Όταν οι Αργοναύτες απέπλευσαν, μεταμόρφωσε τον Φινέα σε τυφλοπόντικα. Από αυτόν δημιουργήθηκε το συγκεκριμένο γένος τρωκτικών.

Βγαίνοντας από τα στενά του Βοσπόρου, στον Εύξεινο Πόντο, οι Αργοναύτες βρέθηκαν μπροστά στις Συμπληγάδες Πέτρες: Δυο τεράστιους και πανύψηλους βράχους που ο αέρας μετακινούσε με τέτοιο τρόπο ώστε να ανοιγοκλείνουν. Ό,τι τύχαινε να βρεθεί ανάμεσά τους τη στιγμή που έκλειναν, συνθλιβόταν. Οι Αργοναύτες στάθηκαν. Ο Φινέας τους είχε συμβουλευσει να αφήσουν ένα περιστέρι να περάσει ανάμεσα στα βράχια. Αν τα κατάφερνε, να προσπαθούσαν και οι ίδιοι να περάσουν με την Αργώ. Αν το περιστέρι δεν τα κατάφερνε, καλά ήταν να μη δοκιμάσουν. Το περιστέρι πέρασε με μοναδική απώλεια κάποια φτερά της ουράς του. Οι Αργοναύτες ίδρυσαν ιερό αφιερωμένο στον Ποσειδώνα, θυσίασαν κι ένα ταύρο κι έπιασαν τα κουπιά. Κωπηλατούσαν με πολλή δύναμη, βοήθησε και η θεά Ήρα, κατάφεραν και πέρασαν με μόνο ένα κομμάτι της πρύμνης να συνθλιβεί. Από «τότε», οι Συμπληγάδες έμειναν ανοιχτές κι ακίνητες και η Μαύρη Θάλασσα έγινε προσιτή σε όλα τα πλοία.

Η γέννηση της Θράκης:

Ο τρίτος γιος του Βοριά και της Ωρείθυιας, ο Αίμος, έγινε βασιλιάς της Θράκης και παντρεύτηκε τη Ροδόπη, κόρη του θεϊκού ποταμού Στρυμόνα, με την οποία απέκτησε γιο τον Έβρο (άσχετο προς το ομώνυμο ποτάμι). Αίμος και Ροδόπη ήταν τόσο ξιπασμένοι, ώστε αρνήθηκαν την έτσι κι αλλιώς όχι ευκαταφρόνητη γενιά τους και ισχυρίστηκαν πως είναι παιδιά του Δία. Θύμωσε ο κυρίαρχος του Ολύμπου και μεταμόρφωσε το ζευγάρι στα ομώνυμα βουνά, που στέκονται ακόμα και σήμερα περήφανα και κολλητά το ένα στο άλλο.

Χρονολογώντας τη μυθολογία, τα ονόματα των δύο βουνών δεν πρέπει να είναι πιο παλιά από την εποχή γύρω στα 1200 π.Χ. Τότε (1194 - 1184 π.Χ.) έγινε ο Τρωικός πόλεμος, στον οποίο μετείχε, από τη μεριά των Τρώων, ο Ρήσος, αδερφός της Ροδόπης.

Γρήγορα, από το όνομα του κυρίαρχου βουνού, ονομάστηκε «Χερσόνησος του Αίμου» ολόκληρη η περιοχή από την Αδριατική θάλασσα και το Ιόνιο πέλαγος στα δυτικά ως τον Εύξεινο Πόντο, την Προποντίδα και το Αιγαίο πέλαγος στα ανατολικά. Και από τους ποταμούς Δούναβη και Σαύο στα βόρεια ως το ακρωτήριο Ταίναρο στα νότια. Το ίδιο βουνό οι Βούλγαροι το ονομάζουν Στάρα Πλανίνα. Πριν από μισή χιλιετία, οι Τούρκοι κατακτητές κατάργησαν και τις δυο ονομασίες και αποκάλεσαν τον Αίμο απλά «(το) Βουνό». Στα τουρκικά, «Μπαλκάν». Το νέο όνομα επικράτησε και, με τη σειρά της, η Χερσόνησος του Αίμου αποκλήθηκε Βαλκανική Χερσόνησος ή, μονολεκτικά, (τα) Βαλκάνια.

Ο Αίμος είναι το πιο νέο βουνό της περιοχής των Βαλκανίων. Βρίσκεται στην καρδιά της ευρύτερης περιοχής της Θράκης. Όταν άρχισε να γεννιέται, υπήρχαν ήδη δυτικά του η Πελαγονική οροσειρά και νότια η Ροδόπη. Μη έχοντας άλλη διέξοδο, υψώθηκε από τον Βορρά προς τον Νότο και, σχηματίζοντας καμπύλη, έστριψε ανατολικά για να βυθιστεί στον Εύξεινο Πόντο και να συνεχίσει στον Καύκασο. Θεωρείται συνέχεια των Τρανσυλβανικών Άλπεων, οι οποίες αποτελούν το νότιο τμήμα των Καρπαθίων. Οι Σιδερένιες Πύλες του ποταμού Δούναβη είναι το σημείο απ' όπου ο Αίμος αρχίζει διαγράφοντας τα σημερινά βουλγαροσερβικά σύνορα ως τις πηγές του ποταμού Τιμόκ. Από εκεί, συνεχίζει ανατολικά χωρίζοντας τη Βουλγαρία από την Ανατολική Ρωμυλία, για να καταλήξει στο ακρωτήριο Αιμόνιο (Εμινέ, τουρκικά), στη βουλγαρική ακτή του Εύξεινου Πόντου. Η διαδρομή είναι 600 χλμ. με πιο ψηλή κορφή την Γιουμρουκτσάλ ή «του Φερδινάνδου» (2.374 μ.). Πάνω από 30 διαβάσεις επιτρέπουν αλλά και ελέγχουν το πέρασμα από τη μια πλευρά στην άλλη.

Στα νότια του Αίμου, η Ροδόπη χωρίζει την παραλία της Θράκης από τη Ρωμυλία. Στα βορειοδυτικά της, το βουνό Ρίλα βουλγαρικά και Ρίλος ή Σκόμιο ελληνικά, μέσα στο βουλγαρικό έδαφος, έχει την πιο ψηλή κορφή των Βαλκανίων, τη Μουσαλά με 2.925 μ., επτά περισσότερα από τον Όλυμπο.

Η περιοχή κατοικήθηκε από την Παλαιολιθική εποχή κι ως το τέλος της Νεολιθικής (θέσεις Μάκρης, Μαρώνειας, Παραδήμης, Σπήλαιου Προσκυνητών κ.λπ.). Η χαραυγή των ιστορικών χρόνων βρήκε τη Θράκη, από τον Δούναβη ως το Αιγαίο, να κατοικείται από εκείνους που της έδωσαν το όνομά της: Τους Θράκες, ινδογερμανικό έθνος, που φέρεται να έφτασε στην περιοχή στις αρχές της δεύτερης π.Χ. χιλιετίας και που μιλούσε γλώσσα συγγενική προς την ιλλυρική. Οι παλαιότεροι εκεί κάτοικοι αφομοιώθηκαν.

Οι λαοί της Θράκης:

Όπως γινόταν και με τους Έλληνες, η ονομασία Θράκες περιλάμβανε πολυάριθμα συγγενικά φύλα που συνήθως βρίσκονταν σε πόλεμο μεταξύ τους. Οι αρχαίοι τους χώριζαν σε δυο κατηγορίες: πολιτισμένους και βάρβαρους. Θεωρούσαν ότι οι πολιτισμένοι, αρχικά, κατοικούσαν από τη Βοιωτία κι αργότερα από την Πιερία κι ακόμα πιο αργά από τον Στρυμόνα ως τη Ροδόπη και τα νότια του Αίμου μέρη. Κι από εκεί ως τον Δούναβη ζούσαν οι βάρβαροι. Οι Έλληνες δέχονταν ότι από τους πολιτισμένους Θράκες είχαν διδαχθεί τη λατρεία των Μουσών, τη μυστηριακή λατρεία, την καλλιέργεια της γης, την πολεμική τέχνη, την οχύρωση των πόλεων κ.λπ. Και ο Όμηρος με επαίνους αναφέρει τους βασιλιάδες Ακάμαντα και Πείροο που πολέμησαν στην Τροία ως σύμμαχοι των Τρώων. Ο πρώτος ήταν γιος του Αντήνορα, μετέπειτα οικιστή της ιταλικής πόλης Πάντοβα, και της Θεανώς, αδελφής της βασίλισσας των Τρώων, Εκάβης. Ο δεύτερος ήταν γιος του βασιλιά του Αίνου, Ιμβίασου, και σκοτώθηκε από τον Θόαντα.

Κατά τον Ηρόδοτο, οι Θράκες ήταν ο πολυπληθέστερος μετά τους Ινδούς λαός της γης, συγγενικός προς τους Ιλλυριούς και τους Έλληνες. Περισσότερο όμως συγγένευαν με τους Φρύγες ή Βρίγες, Βιθυνούς, Μισούς, Τεύκτρους και Δαρδάνους της Μικράς Ασίας καθώς και τους Γέτες (αρχαίο σκυθικό λαό ανάμεσα στον Αίμο και στον Δούναβη) και Παννονίους (κατοίκους της περιοχής που σήμερα αντιστοιχεί στη νότια του Δούναβη Ουγγαρία, την Κάτω Αυστρία, την Κροατία κι ένα μέρος της Βόρειας Βοσνίας).

Στα ιστορικά χρόνια, οι πιο ονομαστοί από τους Θράκες ήταν οι Άρτακοι στην περιοχή του Αίμου, οι Αστοί στα δυτικά του Βυζάντιου (πρωτεύουσά τους ήταν η Βιζύη), οι Βέσσοι ή Βεσσοί στον Έβρο (από τους πιο τολμηρούς και ανυπότακτους), οι Βισάλτες κοντά στον Νέστο, οι άγριοι Βιστονες γύρω από τη λίμνη Βιστονίδα, οι Δόλογκοι των οποίων άρχοντας βρέθηκε κάποια στιγμή ο Αθηναίος Μιλτιάδης, οι Οδόμαντοι που εκμεταλλεύονταν τα ορυχεία του Παγγαίου, οι Σίντιες (βλ. [**Πατριδογνωσία**] «**Ιστορία Λήμνου**»: Οι δύο πόλεις) και οι από όλους πιο φημισμένοι Οδρύσες που κατοικούσαν γύρω από τον ποταμό Άρδα. Τους θεωρούσαν ως τους πιο άγριους ληστές αλλά από τον Ε' π.Χ. αιώνα ήρθαν σε επαφή με τους Αθηναίους κι εξελίχθηκαν στους πιο πολιτισμένους. Δημιουργός του βασιλείου των Οδρησών θεωρήθηκε ο Τήρης (μέσα Ε' αιώνα). Πιο ονομαστός ο σύμμαχος των Αθηναίων, Σιτάλκης.

Οι Θράκες και η προπαγάνδα:

Ελάχιστοι ως απειροελάχιστοι Θράκες υπήρχαν τον 9^ο μ.Χ. αιώνα στα Βαλκάνια. Η περιοχή τους βρίσκεται πάνω στη φυσική είσοδο των λαών, καθώς ο Δούναβης μοιάζει με ορθάνοιχτη πύλη. Οι εισβολές, οι λεηλασίες και οι αφανισμοί είχαν αραιώσει τον πληθυσμό, όταν έφτασαν εκεί οι Σλάβοι και, κατόπιν, οι Βούλγαροι, που υπέταξαν τους εγκαταστατημένους και αφομοιώθηκαν από αυτούς.

Σε στιγμές εθνικιστικής έξαρσης, η Βουλγαρία προώθησε την άποψη ότι ο εκεί λαός είναι απόγονος των αρχαίων Θρακών (όπως οι Σκοπιανοί των αρχαίων Μακεδόνων) αλλά πολλές φορές η πολιτική και η ιστορία δεν έχουν αγαθές σχέσεις. Η αλήθεια είναι πως πολύ λίγοι οικισμοί κρατούσαν και ίσως κρατούν ακόμα κάποιες παλιές θρακικές παραδόσεις, ενώ ως έθνος έχουν κι αυτοί αφομοιωθεί από τους εκσλαβισμένους Βουλγάρους.

Κάποια αρχαία θρακικά μουσικά στοιχεία, που επιζούν στην περιοχή, στάθηκαν ικανή απόδειξη ότι οι Βούλγαροι είναι κατευθείαν απόγονοι του Ορφέα και της Ευρυδίκης! Μοχλός σ' αυτή την ιστορία υπήρξε ο Στεφάν Βέρκοβιτς (1827 - 1893) που κυρίως ασχολήθηκε με την προσπάθεια να αποδειχθεί ότι υπήρχε σλαβο(βουλγαρο)μακεδονικό έθνος, εκδίδοντας το 1860 στο Βελιγράδι τον πρώτο τόμο της συλλογής «Δημοτικά Τραγούδια των Βουλγαρομακεδόνων» (τα υπόλοιπα ανακαλύφθηκαν συμπτωματικά το 1920 από τη Σοβιετική Ένωση). Ο ίδιος, ως ερευνητής, ανακάλυψε και τύπωσε τη (σε 15.693 στίχους, όσους και η Ιλιάδα!), Βέδα Σλοβένα («Σλαβική Βέδα»), η οποία αποδεικνύει ότι οι Βούλγαροι είναι γνήσιοι απόγονοι Ινδών και άρα των Θρακών που από τις Ινδίες ήλθαν! Το δυστύχημα είναι ότι η πλαστογραφία έγινε τόσο χοντροκομμένα, ώστε ξεχάστηκε και από την επίσημη κρατική προπαγάνδα.

Έτσι κι αλλιώς, οι γνήσιοι Θράκες, αυτοί δηλαδή που γεννήθηκαν, μεγάλωσαν και έδρασαν στη Θράκη τους αιώνες αυτούς (κι όχι βέβαια ως εξ αίματος απόγονοι των αρχαίων) αριθμούσαν πολύ λίγα άτομα. Η μεγάλη αραιώση του πληθυσμού ανάγκασε τους βυζαντινούς αυτοκράτορες να μπολιάσουν τις περιοχές με νέο αίμα. Έλληνες της Μ. Ασίας αλλά και Βούλγαροι (επί Βασιλείου Β') μετανάστευσαν αναγκαστικά στη Θράκη, από την οποία ο Βούλγαρος Κρούμμος αφαίρεσε 10.000 κατοίκους για να ενισχύσει περιοχές πέρα από τον Δούναβη.

Διόνυσος – Ορφέας:

Προσωποποίηση της βλάστησης που εξαφανίζεται τον χειμώνα και αναγεννιέται την άνοιξη, ο Διόνυσος πέθαινε και ο ίδιος κι ανασταινόταν. Ήταν γιος του Δία και της Σεμέλης, κόρης του Θηβαίου βασιλιά Κάδμου αλλά για τους ορφικούς (τους οπαδούς του μυθικού μουσικού Ορφέα) μάνα του ήταν η Περσεφόνη: Είχε κέρατα και το πρώτο του όνομα ήταν Ζαγρέας. Η Ήρα θύμωσε και μ' αυτή την απιστία του Δία κι έβαλε τους Τιτάνες να σκοτώσουν το μωρό. Αυτοί το κομμάτιασαν αλλά ο Απόλλων μάζεψε τα κομμάτια και τα έθαψε στους Δελφούς, ενώ η Αθηνά έσωσε την καρδιά και την πρόσφερε στον πατέρα της. Ο Δίας την κατάπιε κι, όταν ήρθε το πλήρωμα του χρόνου, γεννήθηκε ο Διόνυσος.

Ψηλά στη Θράκη, ο Ορφέας, ο ήρωας που έφερε τον πολιτισμό στους ανθρώπους καθώς με τη μουσική του εξημέρωνε ακόμα και τα άγρια θηρία, αναζητούσε τη χαμένη του αγάπη, την Ευρυδίκη. Εκείνη όμως είχε πεθάνει από δάγκωμα φιδιού, καθώς έτρεχε να αποφύγει τον Αρισταίο, ο οποίος την κυνηγούσε για να τη βιάσει.

Ο Ορφέας έμαθε τα καθέκαστα και κατέβηκε στον Άδη, αναζητώντας την αγαπημένη του. Με τη μουσική του, μάγεψε και τον θεό του Άδη και την Περσεφόνη, που του επέτρεψαν να πάρει πίσω στη γη την Ευρυδίκη, με όρο πως δε θα γυρίσει να την κοιτάξει, πριν να βγουν στην επιφάνεια. Δεν άντεξε όμως τέτοιο πειρασμό ο Ορφέας και της έριξε μια κλεφτή ματιά. Η Ευρυδίκη εξαφανίστηκε κι ο ήρωας γύρισε στον κόσμο των ζωντανών περίλυπος και μισογύνης.

Με τη σειρά τους τον μίσησαν και οι γυναίκες. Κάποια βραδιά διονυσιακών οργίων, οι μαινάδες χίμηξαν επάνω του και τον κατακομμάτιασαν. Οι μούσες μάζεψαν τα κομμάτια του και τα έθαψαν, ενώ η λύρα του έγινε αστερισμός στον ουρανό.

Διόνυσος Ζαγρέας και Ορφέας, με περίπου κοινή μοίρα, αποτέλεσαν τον μοχλό της πίστης των ορφικών που τελούσαν τα ορφικά μυστήρια, ανοιχτά μόνο στους μυημένους. Ο ορφισμός λατρευόταν με όργια και αναπτύχθηκε με κέντρο λατρείας τον Διόνυσο Ζαγρέα, τον θεό που δίνει ψυχή στα πάντα. Ο άνθρωπος που εκπλήρωνε τις επιταγές της ορφικής διδασκαλίας, μπορούσε να ελπίζει στη λυτρωτική χάρη του Διονύσου και να απαλλαγεί από τη μεταθανάτια κόλαση του Άδη. Αλλιώς, η ψυχή του κινδύνευε να υποστεί τα μύρια όσα, ώσπου να φθάσει στον καθαρό.

Ξεκινώντας από τη Θράκη, η ορφική αίρεση εξαπλώθηκε σε ολόκληρη την Ελλάδα και, γύρω στον ΣΤ΄ π.Χ. αιώνα, είχε καταντήσει αληθινή μαστιγα, καθώς διάφοροι απατεώνες (οι «ορφεοτελεστές») περιφέρονταν από τόπο σε τόπο και, έναντι αμοιβής, αναλάμβαναν να απαλλάξουν από τις αμαρτίες τους, όχι μόνο τους ζωντανούς αλλά και τους πεθαμένους. Στην πραγματικότητα, ήταν οι εφευρέτες της επιχείρησης που μετά από 2000 χρόνια, ο πάπας Λέων Ι΄ (1513 - 1521) ξεκίνησε με τα συγχωροχάρτια, προκαλώντας το σχίσμα της δυτικής Εκκλησίας σε καθολικούς και διαμαρτυρούμενους. Κάτι ανάλογο έγινε και στην αρχαία Αθήνα του ΣΤ΄ π.Χ. αιώνα. Ήταν γύρω στα 535 π.Χ., όταν ο τύραννος Πεισίστρατος, άνθρωπος ξύπνιος και βαθιά μορφωμένος, καθιέρωσε τα Μεγάλα Διονύσια: Η λαμπρότητα του θεάματος αντιμετώπη με τη θρησκοληψία και τη δεισιδαιμονία. Με κατάληξη τη γέννηση του αρχαίου δράματος.

Ο θρακικός Άρης:

Κατά πάσα πιθανότητα, το όνομα του θεού Άρη προέρχεται από τις Αρές, τις Σεμνές Δίκες, κατοπινές Ερινύες που προσωποποιούσαν τις τύψεις και ονομάζονταν και Ευμενίδες: Ήταν οι Τισιφώνη, Μέγαιρα και Αλυκτώ, γριές με φρικιαστική όψη, με φίδια αντί για μαλλιά κι αναμμένες δάδες στα χέρια, με τις οποίες μαστίγωναν τα θύματά τους. Όπως το νερό που δίνει ζωή, προσωποποιήθηκε σε Ωκεανό και μετουσιώθηκε σε θεό (Ποσειδών), έτσι και η άγρια βία που αφαιρεί την ζωή προσωποποιήθηκε αρχικά για να καταλήξει στον θεό Άρη.

Πριν να γίνει θεός του πολέμου για τους Έλληνες, ο Άρης ήταν ενσάρκωση της βίας και της οργής των άγριων λαών της Θράκης και δε φαίνεται να είχε μεγάλη σχέση με τη μεταμέλεια και τον έλεγχο της συνείδησης. Τον λάτρευαν με ανθρωποθυσίες και σ' αυτή τη συνήθεια ίσως να οφείλεται ο μύθος που ήθελε τον γιο του από την Κυρήνη, Διομήδη, να τρέφει με ανθρώπινη σάρκα τα άλογά του. Ο Διομήδης ήταν βασιλιάς των Βιστόνων της Θράκης κι έριχνε τους ξένους να τους φάνε τα άλογά του, τα οποία ο Ηρακλής μετέφερε στις Μυκήνες, στα πλαίσια των άθλων του. Πριν από τη μεταφορά, ο ημίθεος έδωσε τον Διομήδη τροφή στα άλογα, που κατά κάποιον άλλον μύθο δεν ήταν παρά οι κακομούτσουνες ανθρωποφάγες κόρες του βασιλιά.

Ένας άλλος του γιος (από την Χρύση, εγγονή του Ετεοκλή, βασιλιά του Ορχομενού), ο

Φλεγύας, ήταν παππούς του Ασκληπιού και βασιλιάς των Λαπιθών. Θεωρείται ότι αυτός κατέβασε τους Θεσσαλούς στη Βοιωτία κι αναφέρεται ως αρχηγός λαού ληστών που κατατρομοκρατούσαν τη Στερεά Ελλάδα αλλά αφανίστηκαν από τον θεό Απόλλωνα με σεισμούς και κεραυνούς, επειδή σύλησαν και τους Δελφούς.

Κι ένας τρίτος, ο Κύκνος, δρούσε στη Μακεδονία και στη Θεσσαλία, κυρίως ως ληστής ανάμεσα στα Τέμπη και τις Θερμοπύλες, όπου σκότωνε κόσμο για φτιάξει με τα κρανία τους ναό αφιερωμένο στον πατέρα του. Τον σκότωσε κι αυτόν ο Ηρακλής, όπως ο Θησέας εξολόθρευε τα παιδιά του Ποσειδώνα. Κι αυτό μας κάνει να υποθέσουμε πως ο θεός Άρης ήταν το στεριανό ομόλογο του θεού της θάλασσας:

Μια θεότητα που απηχούσε τον παλιό κόσμο και πέρασε στον νέο, όταν η γειτονιά μας άρχισε να χτίζεται. Άλλωστε, δύσκολα μπορεί να βρεθεί παιδί του Άρη που να μην είχε κακό τέλος, ενώ η λατρεία του στη Σπάρτη, την Αρκαδία, τη Βοιωτία και τη Θεσσαλία διέφερε πολύ από το θρακικό πρότυπο.

Για τους Έλληνες, θεός του πολέμου, τού δίκαιου πολέμου, ήταν η Αθηνά, που έδειχνε σύνεση και γενναιότητα. Γι' αυτό, δεν είναι τυχαίο το ότι ο Άρης έχασε όλες τις μάχες, όποτε συγκρούστηκε με την Αθηνά, όπως και όποτε βρέθηκε αντιμέτωπος με τον Ηρακλή, είτε αυτός είτε κάποια από τα παιδιά του. Κι όταν ακόμα πέρασε στην ελληνική μυθολογία ως ο μοναδικός γιος του Δία και της Ήρας, δεν έπαψε να θεωρείται παρείσακτος στον Όλυμπο, μισητός στους ίδιους τους γονείς του κι ο μόνος, με τον οποίο απόφευγαν να κάνουν παρέα οι άλλοι θεοί, πλην της ερωμένης του Αφροδίτης.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 29.4.2010)